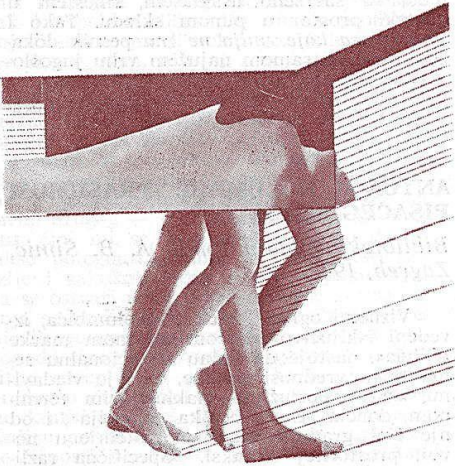

HRONIKA

KRIZA DRUŠTVA KNJIŽEVNIKA VOJVODINE?

II

Tokom prethodnih meseci, a osobito u poslednje vreme, iznicane su i izriču se kritičke primedbe na rad Društva književnika Vojvodine. Deo tih negativnih ocena odnosi se na Upravu, a deo na članstvo. U neformalnim razgovorima, pa i na zvaničnim skupovima često se primećuje da za nepovoljno stanje Društva Uprava, posredno ili neposredno, optužuje članstvo, govoreći da je pasivno, a članovi, opet, osporavaju Upravu, tvrdeći da je nedovoljno agilna. Teško je, doista, reći u kojem je grmu zec; čini se da, zapravo, ima dva zeca: u svakom grmu po jedan. No, nesumnjiva je činjenica da se Društvo književnika Vojvodine nije do sada dovoljno afirmisalo ni kao »cehovsko-sindikalna« asocijacija, ni kao udruženje umetnika, dakle kulturnih i javnih radnika. Jer, s jedne strane, više nego malobrojni su oni književnici kojima je Društvo omogućilo normalne uslove za stvaralački rad, a, s druge strane, kao po pravilu, skoro da se nikada nije čuo glas ovog udruženja u bitnim trenucima opštedruštvenih rasprava o kulturni i umetnosti. Stoga je odista neophodna temeljita kritička analiza celokupnog rada Društva književnika Vojvodine. Mi ovom anketom — koja, dabome, ne može ništa da reši — želimo samo da indiciramo razgovore koji bi što pre takvu analizu uslovlili.

Svim učesnicima u anketi postavili smo sledeća pitanja:

1. Da li ste zadovoljni dosadašnjim načinom udruživanja pisaca i kakav način predlažete?
2. Imate li primedaba na rad sadašnje Uprave Društva?
3. Kakav je, po Vašem mišljenju, ugled udruženja u društvu?
4. Sta mislite o kriterijumu primanja u Društvo?
5. Koje bi akcije trebalo Društvo književnika Vojvodine da pokrene u ovom političkom i kulturnom trenutku?
6. Da li je neophodna vanredna skupština Društva i kojim pitanjima bi trebalo da bude posvećena?

KALMAN FEHER, književnik

1. Da bih mogao govoriti o zadovoljstvu ili nezadovoljstvu, potrebno je najmanje dve stvari: prvo, da sam »svestan« tog udruženja, a ne da imam samo »saznanje« o tome. Znači, moje opredeljenje verovatno treba

da se bazira na činjenici da li je Društvo književnika Vojvodine organizacija za članove ili nije; da li udružuje članova ili za članove, da ne kažem nad članovima. Drugo pitanje je: da li je udruženje uspešno, tj. da li zadovoljava jednu realnu samoupravnu funkciju Društva koju ja kao pojedinac, član tog udruženja, mogu postići isključivo kroz te organizacije? Jednostavnije: da li je moja organizacija realni samoupravni i demokratski okvir u kojem se susreću pojedinačni ciljevi članova i ciljevi društva, u kojem imam mogućnosti i priliku za aktivan odnos?

Potvrдно ne bih mogao odgovoriti ni na prvo ni na drugo pitanje. To ipak ne znači i ono suprotno, jer nezadovoljstvo udruženjem podrazumeva i odnos pisaca, stvaralaca prema toj organizaciji. Ako udruženje nije »našlo« svoje članove — to ujedno sadrži i ono drugo, da se ni članovi te organizacije nisu u dovoljnoj meri trudili da »nađu« i definišu članska prava i dužnosti. I ja sam se više pomirio sa činjenicom da je udruženje književnika Vojvodine za književnike, nego udruženje koje je društvena organizacija članova. Istina, bilo je nekoliko pokušaja za postizanje ovog drugog, ali je nedostajala trajna, da ne kažem istrajna i kontinuirana akcija za postizanje takvog stanja, i sa jedne i sa druge strane.

Većina članova se pasivizirala, i to je dovelo do toga da Društvo nije moglo da bude transformator njihovih želja i htenja; prema tome, bila je osakaćena i ona bitna društvena funkcija Društva zbog koje inače postoji.

Zbog napred izloženog, mislim da moje nezadovoljstvo ne sme biti veće nego što su bila moja nastojanja da doprinesem uspešnijem radu udruženja. Na pitanja: kakav način udruživanja predlažem, mislim da sam već odgovorio. Treba jasno da se vidi da je Društvo književnika Vojvodine — udruženje članova, oblik društvenog samoupravljanja i dogovaranja, sredstvo pomoću kojeg neposredna samoupravna demokratija može biti realnija.

2. Primedbe na rad sadašnje Uprave imao bih jedino onda ako bih raspolagao sa dovoljno informacija o njenom radu. Pošto ja vrlo malo znam o aktivnostima — a informisanost članova jedna je od važnijih merila rada ili nerada — ja bih samo konstatovao da malo znam o radu Uprave. Verovatno ovome još treba dodati da pitanje informisanosti članova Društva nije samo pitanje znatiželjenosti, nego funkcionalna potreba u aktivnom radu. Mogu konstatovati da nisam bio dovoljno znatiželjan, a ni Uprava dovoljno efikasna da me kao člana Društva informiše o realizaciji programa rada.

Prema tome, direktan odgovor na postavljeno pitanje nemam, jer mi nedostaje saznanje o radu Uprave, znači, moje primedbe nemaju svoju neophodnu azbuku.

3. Obično se kaže da ugled jednog udruženja zavisi od položaja određene profesije u datom društvu i od ugleda njenih članova. Ali jedna društvena organizacija može da se izbori ako ne i za ugled ali sigurno za poštovanje. Ovo opet zavisi od toga na kakvom nivou ume da realizuje »cehovske« i društvene interese: da li se udruženje pretežno »sindikalizuje«, ne vodeći računa o interesima šire društvene sredine ili uspeva i jedno i drugo da se sinhronizuju u radu društvene organizacije.

4. Na ugled ili poštovanje verovatno utiče i način primanja novih članova udruženja. Mislim da politiku primanja novih članova treba tako podesiti da to odgovara ne samo kriterijumima profesije, nego da sadrži i onaj standard kriterijuma koji je neophodan u realizaciji društvene funkcije udruženja.

5. Ako bi Društvo književnika stavilo na dnevni red sopstveni statut, programe rada itd, već bi u tome bilo i dovoljno elemenata za jednu širu diskusiju. Verovatno treba razmotriti ulogu udruženja u svetlu ustavnih amandmana. To je neophodno da bismo išli u korak sa novim političkim zbivanjima koja su pokrenuta Pismom Izvrš-

nog biroa, govoreći druga Tita i 52. sednicom PK SKV.

6. Potreba za razjašnjenje nekih pitanja je neosporna. Ako je to tačno, onda je oblik rada samo formalna strana i ne bi trebalo da smeta.

SANDOR BOGDANFI, književnik (predsednik Društva književnika Vojvodine)

1. Nisam zadovoljan dosadašnjim načinom udruživanja pisaca, ali bolji način — u uslovima zajedništva više literatura u Vojvodini, odnosno u Jugoslaviji — za sada ne postoji.

Udruživanje po političkoj, idejnoj, estetskoj ili bilo kojoj srodnosti moguće je samo u okviru pojedinih izdavačkih kuća, časopisa, listova, institucija, klubova. U uslovima postojanja literaturā na više jezika interese pisaca — bez obzira da li su članovi Društva ili nisu — može i treba da zastupa samo jedno udruženje, jer su njihovi interesi potpuno isti: sloboda stvaralaštva, učešće u samoupravljanju, organizovanje raznih akcija (karavan poezije, književni susreti, kolonije, razgovori), gajenje među-republičkih i međunarodnih veza, unapređenje prevodilaštva, briga o materijalnim prilikama pisaca (zdravstveno osiguranje, penzije, stanovi, solidarno pomaganje, pitanje honorara, poreskih opterećenja itd). Sve to ostavlja veliki prostor za rad i iziskuje ogromne napore od Društva književnika Vojvodine, koje je dobilo status samostalnog udruženja tek 12. oktobra 1972. godine, i ono je jedino udruženje u Jugoslaviji koje nema ni svoje prostorije, ni svoju administraciju, ni svoj pečat, telefon, ni adresu, pa, tako reći, životari uz dobru volju pojedinih nameštenika Kulturno-prosvetne zajednice Vojvodine.

Tom i takvom udruženju pisaca, još nedovoljno formiranom, bez materijalne i kadrovske baze, žele neki da nametnu sada obavljanje još i takvih poslova i rešavanje još i takvih problema koji nikako ne spadaju u njegov delokrug rada i koje nisu mogle da reše ni mnogo organizovanije institucije i asocijacije, pa ni SK.

2. Mada je sadašnja Uprava u sticajem prilika bila prisiljena da za proteklih šest meseci više uradi nego sve uprave za prošlih 25 godina, ipak je zapustila mnoga važna pitanja. U prvom redu tu je problem učešća pisaca u samoupravljanju u izdavačkim kućama i nekim drugim institucijama, zatim produbljivanje saradnje između pisaca raznih narodnosti unutar naše Pokrajine, a i sa piscima u drugim krajevima naše zemlje. Nešto na tom polju urađeno je u okviru kolonije književnika, ali to je nedovoljno. Sigurno se mogu staviti primedbe i na prijem novih članova. Ali se mogu staviti primedbe i na to da neki žele potpuno da prečute sve rezultate rada Društva književnika Vojvodine.

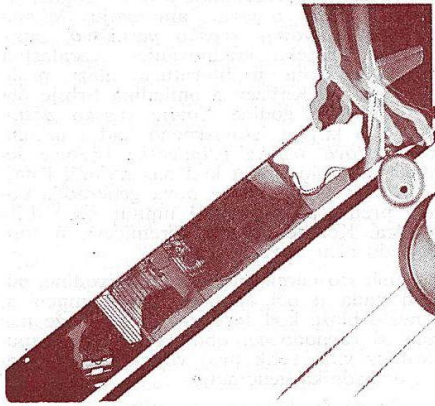
3. Ugled udruženja u društvu ruše sami pisci, neki koji se nalaze na visokim činovničkim i uredničkim pozicijama pa im Udruženje nije više potrebno.

4. Upravo pišem satiru o Visokom Činovniku koji je drhtao od čežnje da postane član udruženja književnika. Najzad su ga, s obzirom na njegov visoki položaj, i primili u udruženje, mada nije napisao nijednu knjigu. Čim su ga primili, Visoki Činovnik zahteva reviziju članstva. Na njegovu inicijativu isključuju se svi pisci bez prave vrednosti. Na kraju ostaje on sam u Udruženju. I tada on isključuje i sebe.

Poučna priča, zar ne?

5. Kada bi postojala sredstva, u prvom redu trebalo bi pospešiti saradnju sa piscima svih nacionalnosti iz čitave zemlje, a posebno u okviru Vojvodine, kao i saradnju sa književnicima u susjednim zemljama. Zatim bi trebalo pronaći puteve saradnje pisaca sa proizvođačima, sa organizacijama rada. Potrebno bi bilo naizad naći forme u kojima bi pisci mogli da ostvaruju svoja samoupravna prava u izdavačkim kućama. No, pre svega, treba sazvat i aktiv komunističke pisaca.

HRONIKA

6. Mislim da stanje u Društvu književnika Vojvodine nije alarmantno kako to neki žele da predstave, pa, prema tome, i vanredna skupština je izlišna. Novac treba trošiti na akcije i programe, a ne na obračunavanja. No, ako većina to želi, i ako ima sredstava i energije za održavanje vanredne svađe, sa svoje strane pristajem da položim račun o svom radu i primam na sebe odgovornost za sve svoje postupke.

JURAJ TUSJAK, književnik (član Uprave)

1. Ne bih mišta bitnije menjao u sadašnjem načinu udruživanja pisaca. Društvo književnika Vojvodine je potrebno, zašto da se nešto menja samo radi promene? Međutim, ne vidim zašto se ne bi u okviru samog Društva koristile i neke specifične organizacione forme — recimo udruživanje prema afinitetu pojedinih pisaca. Zar mnogi članovi Društva književnika nisu već sada i članovi klubova pisaca u nekim gradovima (Zrenjanin, Subotica)?

2. Mislim da sadašnja Uprava radi prema postojećim mogućnostima. Uprava bi radila bolje da su rešeni neki osnovni problemi. Nekada je, kažu, u Novom Sadu postojao klub književnika. Danas udruženje nema ni svoju kancelariju. Sastanci Uprave često su u kancelarijama nekih članova Uprave.

3. Ugled Društva zavisi od ugleda pojedinih književnika, što zavisi od stvaranja i ponašanja svakog književnika, čak i od njihovog ličnog ponašanja na radnom mestu ili u društvu uopšte. Bilo je slučajeva kada su neki članovi Društva književnika nekim svojim nastupanjima naneli Društvu moralnu i političku štetu. Društvo se od takvih ogradiilo.

4. Primanje novih članova u Društvo književnika Vojvodine vrši se na osnovu pojedinih molbi, što znači da je članstvo u Društvu dobrovoljno. Smatram da bi kriterijumi trebalo da budu stroži, ali elastični. Da li uslov za prijem treba da bude jedna ili dve zapažene knjige (ili slično, što je predviđeno Pravilnikom o primanju novih članova u Društvo književnika Vojvodine) ili nekoliko knjiga koje nisu pobudile ni pažnju kritike niti pažnju čitalaca? Društvo, svakako, ne želi biti zatvoreno za mlade i perspektivne, a u današnjem književnom trenutku Vojvodine već prisutne pisce.

5. Ni Društvo kao celina ni pojedini književnici ne mogu i ne smeju biti izvan

sadašnjih političkih tokova i akcija. Društvo bi moralo, recimo, da uže saraduje sa klubovima radnika pisaca. U tom smislu učinjeni su neki koraci na proširenju saradnje između ovih klubova (u nekim sredinama su to sekcije) i Društva. Sa ovom praksom će se nastaviti.

6. Jeste — ako će se na njoj raspravljati konstruktivno i ako bi se time rešili bar neki problemi.

MIROSLAV NASTASIJEVIĆ, književnik (član Uprave)

1. Mislim da nije mnogo važno na koji se način pisci, i umetnici uopšte, udružuju. Pisac je individualac, sličan samostalnom zanatliji, i nikakvo udruživanje ne može ga učiniti ni gorim ni boljim piscem nego što on jeste. Udruživanje je potrebno, pre svega, radi zaštite zajedničkih interesa ljudi koji delaju na istom poslu. Stoga smatram da je svako umetničko udruženje neka vrsta esnafa, koji mora da vodi brigu o situaciji u kojoj njegovi članovi žive i rade, da se bori za bolje uslove i brani njihove interese tamo gde su ugroženi. To, na svaki način, podrazumeva i splet zajedničkih interesa koji objedinjuju ljude iste struke.

2. Nemam primedaba. Sadašnja Uprava je, prema objektivnim pokazateljima, za ovih nekoliko meseci učinila više nego što je učinjeno za proteklih nekoliko godina. Možda to nije dovoljno, možda je trebalo i možda se moglo učiniti više, da je Uprava imala bar koliko-toliko ljudske uslove za rad.

3. Ukoliko Društvo književnika Vojvodine ne uživa ugled koji mu pripada, za to su prvenstveno krivi sami pisci, koji ne drže do svog ugleda. Ugled jednog udruženja zavisi, pre svega, od zbira pojedinačnih ugleda njegovih članova. Ako 103 pisca u Novom Sadu, recimo, nisu, sa malim izuzecima, kadri da verifikuju literaturu koju pišu — a ugled je baš verifikacija u širokoj javnosti — onda nije problem u društvu koje pisce ne ceni, niti u onoj nekolicini koja čini častan izuzetak. Ali očekivati od Društva književnika, od profesionalne organizacije, da se izbori za ugled pisaca, to je u najmanju ruku naivno. Mislim da se za moj ugled kao pisca mogu izboriti samo ja sam, inokosan, onim što radim. Ne treba očekivati da neko iz Uprave Društva stane na trg i javno zatraži da se poštuju pisci. Do ugleda se, naime, ne dolazi administrativnim putem.

4. To je posac u kojem je veoma lako počinuti greške. Naime, uvek smo u situaciji da se nađemo u zabludi. Tako je uvek bilo i tako će uvek biti. I to je, ujedno, osnovni razlog što danas u Društvu imamo toliko književnika, a tako malo pisaca. Uslovi koji se postavljaju za prijem u Društvo dovoljno su jasni i određeni, ali ko može garantovati za jednog momka koji „izljudska“ dobru knjigu da će zaista postati i ostati dobar pisac? Stoga mislim da bi se poostrovanjem kriterijuma, doduše, u budućnosti smanjio broj novoprimitljenih članova, ali, takođe, smatram da se broj nepravi učinjenih talentovanima ne bi sveo na manju meru.

5. Društvo je već otvoriло neke akcije, kao što su saradnja sa klubovima pisaca u Vojvodini, regulisanje statusa Društva u Savezu Jugoslavije, osnivanje redakcije za književne priredbe, rešavanje problema vezanih za stvaralački rad i tako dalje. U tim akcijama Društvo mora da istraje, jer je zbog toga i osnovano. Na idejnom planu, smatram, stav Društva mora biti čist i jasan kad su u pitanju javni istupi njegovih članova, premda sam uverenja da ova organizacija ne može diktirati liniju svojim članovima, s obzirom da se podrazumeva da je svaki njen član zreo i odgovoran čovek, kao što i treba da bude kad je u pitanju individualni stvaralac.

6. U situaciji koja je nastala posle nedavnog sastanka koji je organizovala Kulturno-prosvetna zajednica Opštine, smatram

da je vanredna skupština neophodna, najpre stoga što su pokrenuta mnoga pitanja koja nisu do kraja definisana, što je na tom sastanku bilo istupa neobaveštenih i zlonamernih i, najzad, što se na bazi tih istupa i nepotpunih izveštaja u štampi mogu doneti sasvim pogrešni zaključci o ovoj organizaciji. Skupština bi, pre svega, morala da bude posvećena iskristalisanju zadataka Društva, prioriteta i ostalih, da bi se već jednom jasno sagledalo zašto je Društvo osnovano i šta treba da radi. Zatim, smatram da bi sadašnja Uprava morala javno da položi račun društvenoj zajednici, kako bi se već jednom razbile (ili potvrdile) fame koje kruže i sagledala orijentacija uprave i čitavog Društva u svetlu kritike i samokritike. Na taj način bi se izbegli mnogi nesporazumi koji danas koče rad Uprave Društva i stvaraju pogrešnu sliku o organizaciji pisaca u Vojvodini.

DURA PAPHARHAI, književnik

1. Dosadašnja forma udruživanja pisaca nije mi dovoljno poznata. Dobar deo krivice za to snosim sam zbog nedovoljne angažovanosti u postojećem Društvu književnika, ali kao član tog istog Društva nisam ni osetio potrebu da mi upravo i jedino Društvo bude platforma za moje delovanje kao pisca.

Ne predlažem novu formu. Forma je dobra i nema potrebe za promenom. Ako ona ne zadovoljava, to ne znači da treba menjati nju; treba menjati ljude koji je predstavljaju. Naravno, one koji ne mogu ili ne žele da se bore za njenu potpunu reafirmaciju.

2. Suštinska primedba na rad Uprave Društva književnika ne sme biti upućena pojedincu ili pojedincima. Ako nešto ne valja, a po mome ima i toga, osnovni je nedostatak u nedovoljnoj podršci onim snagama koje žele da se u toj oblasti pozabave rešavanjem suštinskih pitanja, kao i da se suprotstave onome što je u sadašnjem trenutku od perifernog značaja, a želi mu se nametnuti primarni akcenat.

3. Svakako da Društvo ne uživa onakav ugled kakav bi trebalo. Da je to tako svedoči nam i činjenica da se neki renomirani pisci povlače iz Udruženja. Po meni to ne valja. To nije put za rešavanje nastalih problema. Problemi se ne rešavaju bežanjem od njih, nego punim angažovanjem na njihovom razrešavanju. Za ugled Društva treba se boriti članstvom, a ne bežanjem iz njega.

4. Potrebna je veća selektivnost prilikom prijema u članstvo Društva. Tačno je da svaki književnik ne mora biti član Društva, ali onaj koji je član mora biti angažovan književnik. Revizija članstva nije neophodna, ali od nje ne treba ni bežati, ne treba se plašiti onog što može da vrati poljujani ugled Društva.

5. Premalo se poznajemo upravo u ovoj našoj mnogonacionalnoj sredini. Tu bi Društvo moglo svojim angažovanjem da trasira puteve za zblizavanje i upoznavanje. Po meni to je u ovom trenutku najvažniji zadatak, jer se nagomilalo dosta godina u kojima, iako je inicijativu bilo i ranije, nismo iskoristili povoljni klimu našeg kulturnog podneblja, bar ne do mere koja je potrebna.

6. Nijedan problem u celini ne rešava vanredna skupština. U datoj situaciji postoje i drugi putevi za reafirmaciju ugleda Društva. Skupštine su forma, a problemi koji se pojavljuju neće se samo formom rešiti.

JANOŠ BANJAI, književnik

— Nisam u mogućnosti da odgovorim na sva vaša pitanja, jer o nekima nisam do sada razmišljao, a o nekima nisam u dovoljnoj meri informisan, što je nesumnjivo i moj propust, ali želim da kažem nekoliko reči o nekim pitanjima za koje mislim da su u ovom trenutku značajna za rad Društva i za problem udruživanja pisaca.

Ima nekoliko stvari koje su, verovatno, jasne. Jasno je da udruženje književnika treba organizovati na samoupravnim osnovama, prema tome je neposredni i osnovni naš zadatak, kao pisaca koji smo članovi ovoga udruženja, da kritičkim i samokritičkim ocenjivanjem preispitamo našu dosadašnju delatnost, i pri tome moramo posvetiti naročitu pažnju osnovnim samoupravnim dokumentima (statutu, pravilnicima itd) našeg udruženja. To kritičko preispitivanje znači mogućnost i potrebu primene novih samoupravnih saznanja u radu udruženja. Prema tome, ovo je osnova za osavremenjavanje načina organizovanosti pisaca u okviru Društva, a, isto tako, je osnova za određivanje pravaca delatnosti Društva.

Prema tome, pitanje koje ste postavili, pitanje o tome da li sam zadovoljan dosadašnjim načinom udruživanja pisaca, nije pravo pitanje, jer se time problem postavlja suviše subjektivno, odnosno ne radi se o tome, da li sam ja kao pisac zadovoljan ili nisam načinom udruživanja pisaca, već se radi o tome da li sam ja kao pisac član ovoga Društva učinio sve da bi rad Društva bio sadržajan i radi se o tome da li je to udruženje organizovano na najsvrsishodniji način, tj. organizovano tako da može u konkretnim uslovima vremena u kojem živimo odgovoriti osnovnim principima i zahtevima koji proizlaze iz svrhe njegovoga postojanja. U tom slučaju, tj. ako su pronađeni oni oblici i načini organizovanja, koji na najveći način odgovaraju imenu i sadržaju jednoga udruženja, i to udruženja književnika, pitanje o mome ličnom zadovoljstvu ili nezadovoljstvu se ne može postaviti.

Međutim, samim tim da se ovo pitanje sada može postaviti, otvara jedan niz problema, koji se ne može lako rešiti, već zahteva dugotrajan zajednički rad. A to su problemi unutrašnje organizacije (organizovanosti) našega udruženja na samoupravnim osnovama. Tu moramo svi, zajedničkim snagama, učiniti mnogo više nego što smo činili do sada i nikako ne prepustiti rešavanje ovih problema Upravi, jer ona to sama ne može učiniti. Mislim da je to jedno od ključnih pitanja. Često smo očekivali postavljanje i rešavanje nekih problema od Uprave, a mi, članovi udruženja, držali smo se po strani i govorili o svom nezadovoljstvu. Sa tom praksom treba prekinuti.

Hoću da naglasim, da ako uspešno u udruženju da se dogovorimo o pitanju i pitanjima organizovanosti društva i sadržaju njegovoga rada, onda će se čitav niz problema lakše rešavati.

HRONIKA

Treba, međutim, istaći još jedno pitanje, koje se uvek »podrazumeva«, ali se često ne uzima u obzir. Bar ne u dovoljnoj meri. Naime, mislim da u svakoj raspravi o principima i problemima udruženja književnika treba poći od jedne osnovne pretpostavke, od toga da članstvo u udruženju književnika nikoga ne čini piscem. Iz toga proizlazi da, ukoliko je neko od književnika izvan udruženja, nije podneo molbu za prijem, nije izabran ili je istupio iz udruženja, itd. — to ni u kom slučaju ne znači da je on kao pisac doveden u pitanje, prema tome, nikakvo udruženje pisaca ne treba da postoji zbog toga da bi neko od članova u njemu dokazivao da je pisac. Biti pisac, to po sebi znači nešto drugo nego biti član udruženja pisaca, što, naravno, ne isključuje mogućnost ili čak potrebu da svi pisci budu članovi udruženja.

Ako u raspravama o udruženju pođemo od ove pretpostavke onda ćemo imati priliku da vrlo temeljno govorimo o politički prijemima novih članova, o ugledu koje udruženje uživa u društvu, o staleškim problemima — koje je, koliko ja znam sa dosta energije pokrenula sadašnja Uprava — tu mislim na penzijsko i socijalno osiguranje pisaca, na pitanje o visini honorara, o učešću pisaca u formiranju izdavačke politike i delatnosti, a mislim li na veoma važan problem obezbeđivanja osnovnih (često materijalnih) uslova za stvaralački rad.

Anketu vodio Dragoslav Stakić

SPISAK ČLANOVA DRUŠTVA KNJIŽEVNIKA VOJVODINE

Često se u javnosti, sa različitim motivima, čuje pitanje: ko su ti mnogobrojni članovi Društva književnika Vojvodine? Mi im ovoga puta dajemo iscrpan odgovor.

Avramesku Mihaj, Almažan Slavko, Andrić Branko, Antić Miroslav, Atanasković Borislav, Aćimović Žarko,

Babinka Mihal, Babić Sava, Balan Jon, Balinka Kornel, Banjai Janoš, Belča Dušan, Belča Olga, Bender Pal, Benkova Vjera, Bogdanfi Sandor, Božović Slobodan, Bori Imre, Boškov Živojin, Bošnjak Ištvan, Brašnja Ištvan, Budinski Milan, Buranji Nandor, Burkuš Valerija, Bogdanović Vladimír,

Varga Zoltan, Vegel Laslo, Vojnić-Purčar Petko, Vujtkov Balint, Vulcanović Vojislav, Vukov Petar,

Gajdaš Tibor, Gal Laslo, Gerold Laslo, Gion Nandor, Gobi Feher Đula, Gujaš Jožef, Deak Ferenc, Devavari Zoltan, Deši Abel, Domonkoš Ištvan, Dundin Jovan, Egerić Miroslav, Erdeljanin Andelko, Zdrale Radovan, Živković Dragiša, Zakanj Antal, Zubac Pero, Zorić Vojislav,

Ivkov Boško, Jung Karolj, Kalezić Vasilije, Ketig Tomislav, Klarski Josip, Kmeč Jan, Kovač-Ač Karolj Kovač Mihailo, Kovaček Božidar, Kolozi Tibor, Konc Ištvan, Kopecki Laslo, Kopčalić Dušan, Kočiš, Eugen, Kočiš Mikula,

Ladik Katalin, Labl Arpad, Levai Endre, Leskovac Mladen,

Major Nandor, Majtenji Mihaj, Marinković Borivoje, Marić Sreten, Markovićan Jon, Melvinger Jasna, Merković Lazar, Milarić Vladimír, Milisavac Zivan, Milenković Milorad-Sum, Miletić Slobodan, Milosavljević Petar, Miloš Miodrag, Milošević Mitar, Mihajlović Jovan, Molcer Matjaš, Munteanu Marina Felčija, Mućaji Pavel,

Nastasijević Miroslav, Nemet Ištvan, Novaković Boško, Obrenović Rade,

Pančić Ištvan, Pap Jožef, Papharhaji Đura, Paraušić Momčilo, Pavlov Milutin, Perić Raša, Petković Kalman, Petrović Boško, Pinter Lajoš, Podolski Jožef, Popadić Momčilo, Popović Pavle, Pražić Milan, Ređep Draško, Rešin-Tučić Vujica, Ruškuc Svetislav,

Seli Ištvan, Simin-Bošan Magda, Slavnić Zoran, Stojković Gradimir, Sudarski Đorđe-Red,

Tišma Aleksandar, Tolnai Oto, Tomić Rade, Tot Ferenc, Tripunović Đorđija, Tutorov Milan, Tušjak Juraj,

Urban Janoš, Utaši Marija, Utaši Čaba, Fejsa Jamko, Feher Kalman, Feher Ferenc, Filep Gabor, Fišer Đorđe, Flora Radu,

Harpanj Mihailo, Herceg Janoš, Hornjik Đerđ, Hronjec Vičazoslav,

Cvetković Tomislav, Crnjanin Milorad, Cucić Sima,

Safer Pal, Salgo Judita, Safranji Imre, Stefan Florika, Šajtinac Radoslav.

Premišlunji članovi: Jožef Sulhov, Todor Manojlović, Imre Čepe, Ištvan Latak, Ištvan Braun-Kvazimodo i Milan Jurković.

Na sadašnjem spisku članova Društva književnika Vojvodine ukupno se nalazi 139

pisaca. Od tog broja 103 pisaca žive i rade u Novom Sadu! U ovom spisku nisu članovi novoosnovane sekcije prevodilaca (do danas ih je primljeno 12) koji su, takođe, članovi Društva književnika Vojvodine.

GENERACIJA U SOPSTVENOJ SENCI

Kada je, u zasebnom broju, beogradski časopis *Delo* objavio antologiju Milana Komnenića *Novije srpsko pesništvo*, započeto je kritičko vrednovanje stvaralaštva generacije koja u literaturu ulazi posle 1960. godine. Književna omladina Srbije objavljuje 1972. godine *Novije srpsko pesništvo* kao knjigu istovremeno kad i antologiju *Nova srpska pripovetka* Ljubiše Jeremića. Antologije su kod nas najbrži i najprihvatljiviji put da se nova generacija odredi prema prethodnici i unutar sebe diferencira. Komnenićeva i Jeremićeva u tom pogledu nisu izuzetak.

Ono što nama, piscima iz Vojvodine, odmah pada u oči, izrazilo kod Komnenića, a nešto blaže kod Jeremića — ne može nas ostaviti ravnodušne: obojica kritičara ispuštaju iz vida velik broj vojvođanskih pisaca, pripadnika generacije.

Da se to dogodilo deceniju ranije, razloga za zabrinutost bilo bi daleko manje. Možda bismo povel razgovor o pojedinim slučajevima. U ovom času situacija je bitno izmenjena.

Iako je nabranjanje mučan posao, kojim se malo šta da rasvetliti, ovog puta ga ne možemo zaobići. Stoga ćemo ukazati na sve one vojvođanske pisce, neke još uvek bez samostalnih knjige, koji u razgovoru o novoj srpskoj literaturi ne mogu olako da budu zaobiđeni. Pošto nam cilj nije da polemišemo sa beogradskim antologičarima, već da ukažemo na jednu paradoksalnu situaciju, navešćemo i one, najmlađe autore, čiji su im tekstovi bili u svoje vreme nedostupni. Tako ostvarujemo nameru da se pozabavimo sopstvenim prilikama.

Branko Andrić, Zvezdana Asić, Jovica Aćin, Dragi Bugarčić, Vladimír Bogdanović, Slavko Bogdanović, Slobodan Božović, Lazar Bojanović, Danica Vujkov, Petar Vukov, Bora Vitorac, Radmila Gikić, Radomir Glušac, Slavko Gordić, Milorad Grujić, Vojislav Despotov, Milan Dunderski, Vojislav Zorić, Pero Zubac, Jovan Zivlak, Marinko Arsić — Ivkov, Boško Ivkov, Jovan Iđitović, Milan Jurković, Janez Kocijančić, David Keeman, Vladimír Kopicl, Đorđe Lazin, Damjan Malešev, Slobodan Miletić, Slavko Matković, Milorad Milenković, Miroslav Mandić, Miodrag Martinov, Bora Milić, Radoslav Miroslavjević, Milica Mičić, Svetislav Nenadović, Miroslav Nastasijević, Momčilo Paraušić, Dragomir Popnovakov, Radomir Putnik, Milutin Pavlov, Dragoljub Pavlov, Raša Perić, Elvira Rajković, Jova Regasek, Radomir Rajković, Đorđe Sudarski, Zoran Slavnić, Vladimír Stanić, Vladimír Stevanov, Gradimir Stojković, Slobodan Tišma, Milorad Crnjanin, Judita Salgo, Radivoj Šajtinac — vojvođanski pisci, deo nove generacije, o čijoj produkciji tek treba kritika da se izjasni.

Uz opasku da i nekoliko istaknutih starijih pisaca, kao što su Pavle Popović, Miroslav Antić, Jasna Melvinger, Rade Tomić, Tomislav Ketig, Florika Stefan, Petko Vojnić-Purčar, Radovan Zdrale, Gojko Janjušević, Dušan Belča, Olga Ostojić-Belča, Dušan Kopčalić, Vojislav Vulcanović, skoro redovno izmiču pogledu književne kritike — tada se moramo zapitati: o čemu se radi?

Bilo bi isuviše lako zaključiti da su vojvođanski pisci — drugorazredni. Jer kako odgovoriti na pitanje: gde i kojom prilikom je kritika izrekla sud o njima?

Kritičko vrednovanje ove produkcije do danas nije obavljeno. Sudeći prema sadašnjem stanju u Vojvodini je kritička aktivnost potpuno zamrla. Diskontinuirani pokušaji (*Letopis, Polja, Ulanica, Rukovet,*

Stražilovo) da se recenzijama prate nove knjige ne omogućavaju iole globalniji uvid njihovog značaja u širem kontekstu. Kako i koliko kritika u drugim centrima, jugoslovenskim, komentariše ovu produkciju, jedva da vredni i govori. Izvesno je da nećemo naći više od dvadesetak beleški (slučajnih?) tokom prohujale decenije.

Ovome smo, sva je prilika, najviše sami kumovali. Nespreditni pokušaji da se inačuriše pojam lokalne, vojvodanske literature, koja bi imala neko zasebno mesto u srpskoj literaturi, sretno su propali. Prilično surovi dokaz za ovu konstataciju pružaju sami pisci iz Vojvodine, ostajući ravnodušni prema ovoj, na prvi pogled primamljivoj mogućnosti:

Preostaje zaključak: odsustvo kontinuirane kritičke aktivnosti u Vojvodini sve je uočljivije kao i neizvesnost na koji se način da prevladati.

Izgleda da je ovo pitanje izazov samoj generaciji, da senku koju je stvorila svojim prisustvom sama mora rasvetliti tako što će početi kritički da misli o sebi.

Da li, na mala vrata, reafirmišem pokušaje za stvaranje lokalne literature, po neakvim, lokalnim kriterijima? Da li predlažem antologije vojvodanske proze i poezije? Ostavljam ova pitanja otvorena, siguran da već sada integracioni procesi u savremenoj umetnosti sve manje ostavljaju prostor lokalnom. Ono što je nedvosmisleno imperativ za pisce u Vojvodini prevazilazi dileme, a to je da proces knjižičkog mišljenja treba da otpočne, pa ma i pogrešno.

Vujica Rešin Tucić

SLIKE I CRTEŽI FERENCA MAURITSA

Misaone preokupacije Ferenc Mauritsa kreću se u granicama istraživanja jednog od suštinskih fenomena našeg vremena, a to je kinetičnost u čijoj osnovi kvalitet električne energije ima dominantnu funkciju. Tumačenje tog kvaliteta zahtevalo je od umetnika da pođe od pretpostavke samo tragičnog uticaja električnih talasa na čoveka, koji ga pretvaraju u igrača-robotu osposobljenog da prima električne šokove. Pod njihovim dejstvom dolazi do deformacije i gubljenja savršene anatomske konstrukcije tela koje neminovno mora da dobije metalne delove i priključke, umesto vitalnih organa i spojeva, kao prijemnike električnih impulsa. Ovakvim načinom Maurits otkriva slabosti u idealnoj konstrukci-

Primenjeni likovni elementi (linija, boja, mrlja) imaju isključivu, ravnopravnu vrednost umetničkog i istraživačkog sredstva. Dobijene likovne senzacije, smeje, ne očekivane i groteskne, nabijene su onom istom energijom koja ih je izazvala, što im i daje kvalifikaciju električnih crteža i slika. U osnovi ovog likovnog postupka i dobijenih rešenja leži ona uvek iznova otkrivena umetnička moć linija. Slobodna u svom kretanju nezavisno od oblika koje gradi, ali i konstruktivna, ona raščlanjuje strukturu čovekovog tela i podstiče dinamičnost kretanja. Sa druge strane, ona izaziva, oblikuje li usmerava ritmove kao impulse koji pokreću telo u stalnu igru vertikalnog, horizontalnog i kružnog smera kretanja. Oblici i površine podređeni su liniji koja ih, istovremeno, razlaže i formira.

Uočena neodumica u pogledu redosleda nastanka crteža i slika samo je vešta zamka u kojoj treba tražiti onu najvažniju karakteristiku Mauritsovog likovnog opusa. Zahvaljujući izvanrednom osećanju za metod analitičkog pristupa istraživanja odabrane teme, on polazi od još jedne, mnogo važnije pretpostavke postojanja slike kao likovne ideje, koju zatim razlaže u materijalizovanu crtačku predstavu iz koje se, kao rezultat — sada već sinteze pronađenih i dobijenih vrednosti — javlja egzistentna forma slike.

Suprotno značenju linije, elemenat boje dobija sasvim drugo ali ne i inferiorno obeležje. Ona nema isključivu kolorističku ni materijalnu vrednost, već karakterističan kvalitet obojene mrlje funkcionalnog značenja kao dopune konstruktivnoj nameni linije. Samo ovako shvaćena, boja ima opravdan razlog postojanja, dok bi u protivnom izašla iz konteksta osnovnog umetničkog interesovanja i pretvorila se u element vizuelnog efekta. Međutim, boja u crtežima ima strogo namenjeno funkcionalno značenje, dok u slikama dobija još jednu vrednost — objašnjavanje oblika i konstruisanje površina. Njena fluorescentnost, koja je utoliko naglašenija koliko je bojan od eventualnog neuspeha postizanja sinteze celine veća, daje ovim slikama efektanu ali nešto oporu i neprijatnu zvučnost.

Ostvareni crteži i slike pokazuju tendenciju zaokruživanja ciklusa likovnog istraživanja zavisnosti krhkosti anatomske strukture čovekovog tela od dejstva snage električnih talasa. Adekvatno značenje odbranog tretmana, odstupanje od konvencionalnog tumačenja humanog, superiornost u vladanju sredstvima izražavanja, daje ovom likovnom stvaranju vrednost prevaziženja analitičkih eksperimenata u smislu isticanja dosledno sprovedene i jasne umetničke sintetičnosti pobude i likovne realizacije.

Miloš Arsić

KRIZA »BRANKOVE NAGRADE«

HRONIKA

ji čovekovog tela, ukazujući istovremeno na mogućnost postojanja i jedne druge, skoro apsurdne anatomije.

Intelektualni napor razrešavanja odnosa čoveka — električna energija, našao je u primenjenoj likovnom metodi adekvatan umetnički izraz. Ostvareni crteži i slike predstavljaju materijalizaciju početnih ideja, pretvarajući naučno u piktoralno ostvarivanjem relativno srećnog spoja umetničkog i egzaltirano, zadržavanjem analitičkog momenta kao uslova tumačenja kompleksne enigmatike čovekovog postojanja. Izmeta misaona pretpostavka dobija svoje umetničko opravdanje u ostvarenim plastičnim vrednostima, koja su daleko od ilustrovanja početnih, misaonih impulsa, predstavljajući svojevrsno likovno sećanje, zapravo, istraživanje fenomenologije kretanja, ritma i prostora.

I ove godine, kao i ranijih, konkurs je bio blagovremeno objavljen u štampi i u svim univerzitetkim centrima srpskohrvatskog područja. Može se reći da teme nisu bile nezanimljive da nagrada od 2000 dinara nije mala da umetnička diploma ugledne ustanove nije zanemarljiva, pa ipak konkurs je ostao bez odziva.

Prateći odziv studenata, Književno odeljenje Matice srpske je, za proteklih dvadeset godina, više puta menjalo uslove konkursa, prilagođavajući teme, povećavajući nagrade, sve u želji da proširi interesovanje među studentima i osigura ugled *Brankove nagrade*.

Čini se da je decembra 1970. godine Upravni odbor Matice srpske načinio grešku kada je odlučio da se, ubuduće, dodeljuje samo prva nagrada u iznosu od 2000 dinara, kao i diploma, a da se druga i treća ukinu?! Jer, ukidanjem dveju nižih nagrada, eliminisani su, u stvari, svi oni kandidati koji objektivno sumnjaju da će baš njihov rad osvojiti prvu nagradu, pa i ne učestvuju na konkursu.

Venovatno postoje i druge slabosti, formalne i suštinske, koje odbijaju studente. Jedna od formalnih slabosti može biti i ta što na uručenje *Brankove nagrade* nikad nisu bili pozivani studenti novosadskih fakulteta. Svečanost se uvek održavala u uskom, skoro intimnom krugu kulturnih radnika. Tako je nagrada, i pored dve decenije postojanja, ostala nedovoljno poznata, nedovoljno popularna, iako su je dobijali i studenti, koji danas već imaju svoje mesto u književnosti.

Čini se da su teme većim delom postavljale pred književno-istorijsku problematiku, a manjim delom savremenu, tekuću, iako su se ovoj drugoj studenti uvek rađe i češće odazivali. Bilo bi zanimljivo razlučiti koliko konkurs zaista podstiče studente na obradu književnih tema, a koliko se njihovih seminarski i drugi obavezni radovi uzgredno i slučajno poklapaju sa temama konkursa.

Ako *Brankova nagrada* treba da opstane, a posle dvadeset godina života verovatno da treba onda bi se morale uočiti i otkloniti sve slabosti do narednog konkursa, koji treba da se raspiše na jesen.

Dragomir Popnovakov

FESTIVAL AMATERSKOG FILMA

Deveti festival 8 mm. amaterskog filma Jugoslavije održan je 31. marta i 1. aprila 1973. godine u Novom Sadu u organizaciji Kino-kluba »Novi Sad«. Na Festivalu, u sali Radničkog doma, prikazano je 26 filmova, odabranih od žirija (Branko Milošević, filmski režiser, Vlada Škarica, filmski kritičar, Ištvan Ladi, filmski kritičar i Voja Soldatović, pozorišni reditelj) koji je pregledao 97 prispelih filmova 28 klubova iz cele zemlje.

U kategoriji dokumentarnih filmova Zlatan ključ pripao je filmu *Iris*, KK »Zagreb«, autor Željko Radivoj; Srebrni ključ je dodeljen filmu *Ho ruk*, KK »Jadran« iz Rijeka, autor Petar Trinajstić; a Bronzani ključ je dobio film *Devojčica vodu gazi*, KK »Omoljica«, autor Nikola Činić.

U konkurenciji igranih filmova žiri nije dodelio ni jednu nagradu. Ipak, specijalno priznanje je dobio film *Dan*, FKK »Sombor«, autor Ivan Pandek, a Ivici Segedi je dodeljena posebna nagrada za ostvarenu atmosferu u filmu *Biti svoj a tud*.

Među žanr filmovima Zlatan ključ je filmu *Ekvinokcij*, KK »Studio« iz Zagreba, autor Tatjana Ivančić; Srebrni ključ je dodeljen filmu O. S. S., KK »Jadran« iz Rijeka, autor Petar Trinajstić; a Bronzani ključ dobio je film *Sfinga*, KK »Rudnik«, autor Natalija Lazović.

Zlatan ključ za režiju pripao je Željku Radivoju za film *Iris*, Zlatan ključ za scenario — Nataliji Lazović za film *Sfinga*, Zlatan ključ za kameru — Tatjani Ivančić za film *Ekvinokcij* i Zlatan ključ za montažu — Petru Trinajstiću za film O. S. S.